

Сучасні тенденції розвитку судової експертизи

Світлана Афанасенко

кандидат юридичних наук, доцент, судовий експерт відділу науково-методичного та інформаційно-аналітичного забезпечення експертної діяльності, Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3017-1683>, e-mail: afanasenkosvitlana@gmail.com

Розглянуто сучасні тенденції розвитку судової експертизи, особливості виявлення та оцінки об'єкта експертизи за допомогою математичного методу, проблематику з виявлення уповноваженими органами порушень для досягнення мети й притягнення винних осіб до відповідальності згідно з чинним законодавством. Проаналізовано математичний метод у судовій експертизі, наголошено на необхідності подальших досліджень для визначення належного підходу для обмеження обсягу підробок та їх швидшого виявлення за наявності матеріальної бази та законодавчої обумовленості.

Ключові слова: математичний метод; експертиза; комп'ютеризація криміналістики.

Modern Trends in the Development of Forensic Examination

Svitlana Afanasenko

The author considers modern trends in forensic science development, peculiarities of identification and evaluation of examination object using mathematical method, and detection issues of violations by authorized bodies in order to achieve the goal and bring the perpetrators to justice in accordance with current legislation. The paper analyzes mathematical method in forensic science and emphasizes the need for further research to determine appropriate approach to limit the volume of counterfeiting and to detect it more quickly, given material base and legislative conditions.

Keywords: mathematical method; examination; computerization of forensics.

Еволюція наукових думок від розроблення теоретичних засад судової експертизи до становлення самостійної науки про судову експертизу — природний шлях усвідомлення експертної практики та створення загального й окремих учень про предмет, мету, зміст та методологію загальної теорії судової експертизи.

Під впливом нових наукових ідей і теорій, що виникли в епоху науково-технічного прогресу, відбувся якісний ривок у розробленні методологічних основ судової експертизи,

що містить її загальнотеоретичні та методологічні проблеми. Це зумовило завдання інтенсифікації наукових досліджень у сфері судової експертизи шляхом поєднання теорії, методики та практики в межах пізнавальної структури.

У результаті значної науково-пошукової діяльності були створені передумови та розроблені методики розв'язання правових, судово-експертних, управлінських та інших завдань, що реалізуються у сфері юридичної діяльності на базі інфор-

маційних технологій. Значні результати були одержані й щодо судово-експертної діяльності. В основу інтенсивного розвитку інформаційних технологій закладено безперервне збільшення потоку даних, що надходять до людини.

Перед судовою експертизою як наукою постає цілий комплекс питань, поміж яких одне з ключових місць посідає практичний розвиток її науково-технічних напрямів. До того ж важливе значення надається впровадженню в теорію та практику найбільш ефективних і точних методів дослідження [1, с. 201].

З огляду на це на передній план висувається задача синтезу наук, які слугують базою для розвитку комплексних спеціальних експертних знань у межах створення загальної теорії та вдосконалення практики судової експертизи. Як будь-яка наукова теорія, загальна теорія судової експертизи має базуватися на чітко вираженій методології, однозначно сприйманих наукових поняттях, системі методів, термінології.

Математизація і комп'ютеризація криміналістики — це природний процес, зумовлений сучасним етапом її розвитку, а також необхідністю розв'язання завдань, які стоять перед судовою експертизою.

Розроблення математичних моделей та комп'ютерних технологій для розв'язання судово-експертних задач викликана нагальними практичними потребами. Експерт виділяє найбільш суттєві кількісні закономірності, які дають змогу розробити математичну модель не тільки для конкретної

судово-експертної задачі, а й для цілого типу задач. У цьому й полягає глибокий сенс математизації їхнього розв'язання та автоматизації низки експертних задач. Ще однією причиною проникнення математики в експертну науку та практику є властивий їй високий ступінь абстракції, надзвичайна широта принципів. Математика має набір понять, які за своєю широтою та універсальністю наближаються до філософських, дають змогу відобразити загальні кількісні характеристики якісно різних явищ і предметів. Окрім того, математика відрізняється виключно суворою внутрішньою логікою, забезпечуючи, що важливо, безпомилковість експертних висновків.

Сучасний розвиток судових експертиз неможливо уявити без автоматизації управлінських та експертних дій із застосуванням комп'ютерної техніки. Розробленню програмного забезпечення, найбільш комфортного для користувача, в останні роки приділяється особлива увага. Ці засоби є важливим елементом нової інформаційної технології розв'язання експертних завдань за допомогою комп'ютерів [2, с. 100].

В основі розроблення методики розв'язання будь-якої експертної задачі лежать принципи інформатики та кібернетики, а саме принципи системної організації об'єкта пізнання, кількісних оцінок, застосування математичного апарату, алгоритмічний підхід до процесу пізнання об'єкта.

Однією з вимог, що висуваються до наукової обґрунтованості

експертних висновків, є застосування об'єктивних критеріїв оцінювання результатів дослідження. Окрім того, потреба в математичних методах зумовлена ще й тим, що експертні методи зазвичай мають природничий характер. Відсоток методик, що містять математичне моделювання, доволі невисокий. Тому багато експертних завдань потребують математичного розв'язання та застосування для їх реалізації електронно-обчислювальних систем. Саме математичні методи та засоби розширюють межі пізнання, роблячи його багатограним [3, с. 81].

Упровадження математичних методів в експертну теорію та практику створило всі передумови для становлення математичної теорії судової експертизи. Завдяки своїй універсальності експертно-математична теорія може активізувати дослідження не тільки в судово-експертній діяльності, а й у криміналістиці, судовій психології, судовій медицині, судовій психіатрії та інших науках. Це сприяє суттєвому підвищенню ролі загальної теорії судової експертизи як науки.

Судова експертиза відіграє важливу роль у впровадженні науково-технічних досягнень у кримінальний процес та в підвищенні культури процесуальної діяльності правоохоронних органів. Специфіка експертизи як слідчої дії полягає в процесі отримання результату дослідження — висновку експерта, в особливостях правового статусу учасників (насамперед — експерта), та в складності оцінювання висновку експерта як доказу. До цих питань і до проблем правового інституту судової експертизи є значний інтерес з боку науковців та практиків.

Перелік джерел посилання

1. Воробей О. В., Кофанов А. В. Техніко-криміналістичне дослідження документів : навч.-метод. посіб. Київ, 2011. 312 с.
2. Патик Л. Л. Техніко-криміналістичне дослідження підробленого паспорта громадянина України : навч. посіб. Київ, 2013. 142 с.
3. Ключев О. М., Угровецький О. П., Сімакова-Єфреман Е. Б. та ін. Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918—2018 рр.) : монографія / за ред. О. М. Ключева. Харків, 2018. 336 с.